

Salimbay

Ang Panitikan ng mga
Rehiyon sa Pilipinas

7

Kathleen Siena A. Angeles
Lilian Luz D. Cruz
Marissa Tagle-Nuegas
Anna Lian C. Vivas
Mga May-akda

Salimbay 7

ANG PANITIKAN NG MGA REHIYON SA PILIPINAS

Kathleen Siena A. Angeles

Lilian Luz D. Cruz

Marissa Tagle-Nuegas

Anna Lian C. Vivar

Mga May-akda

BE PUBLISHING INC.
EVALUATION COPY
NOT FOR SALE

C & E Publishing, Inc.
2017

**C & E
Publishing, Inc.**

*C & E Publishing, Inc. was
established in 1993, and is a
member of ABAP, PBAI, NBDB,
and PEPA.*

Salimbay 7: Ang Panitikan ng mga Rehiyon sa Pilipinas
Inilathala ng C & E Publishing, Inc.
839 EDSA, South Triangle, Quezon City
Tel. No.: (02) 929-5088
e-mail: info@cebookshop.com

Karapatang-ari © 2017 ng C & E Publishing, Inc., at
nina Kathleen Siena A. Angeles, Lilian Luz D. Cruz,
Marissa Tagle-Nuegas, at Anna Lian C. Vivas

Reserbado ang lahat ng karapatan. Alinmang bahagi
ng librong ito ay hindi maaaring kopyahin o isulat sa
anumang anyo maging ito ay palimbag, mimyograp, o
makiniyado nang walang pahintulot ng tagapaglathala
o ng mga may-akda.

Disenyo ng Pabalat: Raymond C. Ariola
Mga Ilustrasyon: Raymond C. Ariola
R-Jay V. del Campo
Kenneth G. Sabay
Francis P. Salipande

Disenyo ng Libro: Francis A. Casupanan

ISBN 978-971-98-0662-2

Nilalaman

Animula

xii

Paunawa

xiv

YUNIT

I

Panitikan ng Mindanao

1

1 Mito

- Talang Pangkultura at Pampanitikan 2
- Talang Panitik – Mito
  - » *Mito ng Bukidnon (Bukidnon)* 3
  - » *Ang Kuwento ng Baha (Talaandig)* 5
  - » *Ang Pinagmulan ng mga Bituin*
at Ang Paliwanag sa Paglubog at Pagsikat ng Araw (Manobo) 7
  - » *Ang Kuwento ng Paglikha ng mga B'laan (Bilaan)* 9
- Pagpapayaman ng Talasalitaan 10
- Pagpapahalaga 11
- Pagbasa (Pagbasa ng Mito) 12
- Isatitik (Pagpapahayag sa Pasulat na Paraan) 16
- Dinggin at Bigkasin (Aktibong Pakikinig) 18
- Tunghayan (Ang Pagkakaiba ng Pelikula at Dula) 19

2 Epiko

- Talang Pangkultura at Pampanitikan 20
- Talang Panitik – Epiko
  - » *Guman: Ang Kuwento ni Sandayo (Subanon)* 24
- Pagpapayaman ng Talasalitaan 38
- Pagpapahalaga 39

• Pagbasa (Pagtukoy ng Sanhi at Bunga)	39
• Isatitik (Pagbabalangkas)	41
• Dinggin at Bigkasin (Pasalitang Pahayag)	46
• Tunghayan (Mapanuring Panonood)	47

3 Kuwentong-bayan

• Talang Pangkultura at Pampanitikan	48
• Talang Panitik – Kuwentong-bayan	
» <i>Ang Bayawak at ang Kaniyang Anak (Manobo)</i>	49
» <i>Si Welu at si Binsey (Manobo)</i>	50
» <i>Isang Kuwentong Pusung (Samal-Sulu)</i>	52
» <i>Si Pilandok at ang Nahuhulog na Langit (Maranao)</i>	53
• Pagpapayaman ng Talasalitaan	54
• Pagpapahalaga	56
• Pagbasa (Pagbasa ng Kuwentong-bayan)	56
• Isatitik (Pagsulat ng Talata)	57
• Dinggin at Bigkasin (Paglalahad ng Ideya sa Malinaw at Organisadong Paraan)	59
• Tunghayan (Makabagong Anyo ng Kuwentong-bayan)	60

4 Maikling Kuwento

• Talang Pangkultura at Pampanitikan	62
• Talang Panitik – Maikling Kuwento	
» <i>Asocena</i>	63
• Pagpapayaman ng Talasalitaan	71
• Talang Panitik – Maikling Kuwento	
» <i>Ang Dugong-bughaw ng Malaking Astana</i>	72
• Pagpapayaman ng Talasalitaan	80
• Pagpapahalaga	81
• Pagbasa (Pagkilala sa Tauhan at Tagpuan ng Kuwento)	81
• Isatitik (Mga Katangian ng Maayos na Talata)	86

- Dinggin at Bigkasin (Pag-aayos ng Detalye sa Pagsasalaysay) 89
- Tunghayan (Mapanuring Panonood ng Dokumentaryo) 91

5 Dula

- Talang Pangkultura at Pampanitikan 94
- Talang Panitik – Dula
  - » *Semento Boys* 96
- Pagpapayaman ng Talasalitaan 112
- Pagpapahalaga 112
- Talang Panitik – Dula
  - » *Taytayan (Tulay)* 113
- Pagpapayaman ng Talasalitaan 122
- Pagpapahalaga 123
- Pagbasa (Pag-unawa ng Diyologo sa Dula) 123
- Isatitik (Pagsulat ng Buod) 127
- Dinggin at Bigkasin (Paggamit ng Ponemang Suprasegmental) 128
- Tunghayan (Dokumentaryo: Pagtukoy sa Katotohanan) 130

Pangwakas na Gawain

132

YUNIT
II

Panitikan ng Visayas

137

1 Awiting-bayan

- Talang Pangkultura at Pampanitikan 138
- Talang Panitik – Awiting-bayan
  - » *Pitu-pitu (Capisnon)* 139
  - » *Linog (Hiligaynon)* 140
  - » *Ang Magbabaol (Cebuano)* 141
  - » *Ang Paglubong (Hiligaynon)* 142
  - » *Salvacion (Capisnon)* 142

» <i>Adyus, Rayna sa Langit (Capisnon)</i>	142
» <i>An Marol (Waray)</i>	143
» <i>Ili-ili, Tulog Anay (Ilonggo)</i>	143
» <i>Matud Nila (Cebuano)</i>	144
• Pagpapayaman ng Talasalitaan	145
• Pagpapahalaga	146
• Pagbasa (Sariling Paghahatol sa Ideyang Nakapaloob sa Isang Akda)	147
• Isatitik (Iba't Ibang Antas ng Wika)	148
• Dinggin at Bigkasin (Paglilista ng mga Detalyeng Napakinggan)	152
• Tunghayan (Pagtatanghal ng Awiting-bayan)	153

2 Alamat

• Talang Pangkultura at Pampanitikan	154
• Talang Panitik – Alamat	
» <i>Ang Pinagmulan ng Itim na Santo Niño ng Cebu (Cebu)</i>	155
» <i>Pagkaligtas sa Kolera ng mga Deboto ng Santo Niño (Tacloban)</i>	156
» <i>Ang Anim na Mangkukulam ng CapiZ (CapiZ)</i>	157
» <i>Ang Alamat ng Dumaguete (Negros Oriental)</i>	158
• Pagpapayaman ng Talasalitaan	160
• Pagpapahalaga	161
• Pagbasa (Paghihinuha ng Kaligirang Pangkasaysayan ng Akda)	161
• Isatitik (Pagtatalâ Tungkol sa Binasa)	162
• Dinggin at Bigkasin (Pagbalangkas ng Impormasyong Napakinggan)	164
• Tunghayan (Paghahambing ng Binasa at Pinanood na Alamat)	164

3 Epiko

• Talang Pangkultura at Pampanitikan	166
• Talang Panitik – Epiko	
» <i>Hinilawod – Labaw Donggon (Panay)</i>	167
• Pagpapayaman ng Talasalitaan	176

• Pagpapahalaga	178
• Pagbasa (Pagtukoy ng Aspektong Pangkultura ng Isang Epiko)	178
• Isatitik (Pagpapakahulugan ng Akda sa Ibang Pangungusap)	179
• Dinggin at Bigkasin (Pagbibigay ng Opinyon)	181
• Tunghayan (Mapanuring Panonood ng “Indie” Film)	182

4 Maikling Kuwento

• Talang Pangkultura at Pampanitikan	184
• Talang Panitik – Maikling Kuwento	
» <i>Si Pinkaw</i>	186
• Pagpapayaman ng Talasalitaan	190
• Pagpapahalaga	191
• Pagbasa (Pagtukoy ng Banghay ng Kuwento)	192
• Isatitik (Pagsulat ng Maikling Kuwento)	196
• Dinggin at Bigkasin (Mapanuring Pakikinig)	198
• Tunghayan (Mapanuring Panonood ng Dokumentaryo)	200

5 Dula

• Talang Pangkultura at Pampanitikan	202
• Talang Panitik – Dula	
» <i>Paghigugma sa Yuta nga Nataohan (Pag-ibig sa Lupang Sinilangan)</i>	203
• Pagpapayaman ng Talasalitaan	227
• Pagpapahalaga	228
• Pagbasa (Pagtukoy ng mga Aksiyon at Kasukdulan sa Dula)	229
• Isatitik (Paghahanda sa Pagsusuri ng Binasang Akda)	231
• Dinggin at Bigkasin (Pakikipanayam)	232
• Tunghayan (Tayo Nang Mamiyesta!)	233

Pangwakas na Gawain

234

1 Mito, Alamat, at Kuwentong-bayan

- Talang Pangkultura at Pampanitikan 238
- Talang Panitik – Mito 240
  - » *Ang Pinagmulan ng Mundo (Igorot)* 241
  - » *Ang Pinagmulan ng Palay (Ibaloi)* 241
- Talang Panitik – Alamat 242
  - » *Ang Hiwaga ni Mariang Makiling (Timog Katagalugan)* 242
  - » *Ang Alamat ni Bernardo Carpio (Timog Katagalugan)* 245
- Talang Panitik – Kuwentong-bayan 246
  - » *Ang Hangal na si Juan (Tagalog)* 249
  - » *Sina Dulliyaw at Kiwada (Kalinga)* 251
- Pagpapayaman ng Talasalitaan 253
- Pagpapahalaga 253
- Pagbasa (Pagkilala ng Tekstong Nagsasalaysay) 255
- Isatitik (Balita Bilang Tekstong Nagsasalaysay) 258
- Dinggin at Bigkasin (Pasalitang Pagsasalaysay) 260
- Tunghayan (Pagkilala ng Tema ng Napanood na Pelikula) 260

2 Tulang-bayan**(Mga Bugtong, Tulang Panudyo, at Tugmang de Gulong)**

- Talang Pangkultura at Pampanitikan 262
- Talang Panitik 264
  - » *Bugtong* 265
  - » *Tulang Panudyo* 265
  - » *Tugmang de Gulong* 266
- Pagpapayaman ng Talasalitaan 267
- Pagpapahalaga 267
- Pagbasa (Pagkilala sa Karaniwan at Masining na Paglalarawan) 267

- Isatitik (Pagsulat ng Tekstong Naglalarawan) 270
- Dinggin at Bigkasin (Masining na Paggamit ng Wika sa Pasalitang Pagpapahayag) 275
- Tunghayan (Flip Top!) 276

3 Maikling Kuwento at Dula

- Talang Pangkultura at Pampanitikan 278
- Talang Panitik – Maikling Kuwento
  - » *Mabangis na Lunsod* 281
- Talang Panitik – Dula
  - » *Ang Paglilitis ni Mang Serapio* 284
- Pagpapayaman ng Talasalitaan 299
- Pagpapahalaga 301
- Pagbasa (Pagtukoy ng Tema ng Akda) 302
- Isatitik (Pagsulat ng Tekstong Nagbibigay-katwiran) 304
- Dinggin at Bigkasin (Pagtukoy ng Panig na Binibigyang-katwiran ng Nagsasalita) 305
- Tunghayan (Pag-aangkop ng Sarili sa Tauhan ng Dula o Pelikula) 306

4 Sanaysay

- Talang Pangkultura at Pampanitikan 308
- Talang Panitik – Sanaysay
  - » *Galit Ako sa Kanser* 310
  - » *Talambuhay ng Aming Nayon* 311
- Pagpapayaman ng Talasalitaan 315
- Pagpapahalaga 316
- Pagbasa (Pagkilala at Pagbasa ng Sanaysay) 316
- Isatitik (Mga Hakbang sa Pagsulat ng Sanaysay) 320
- Dinggin at Bigkasin (Pagkuha ng Impormasyon Mula sa *Mass Media*) 321
- Tunghayan (Pagbasa ng Sosyo-historikal na Konteksto ng Pelikula) 322

Pangwakas na Gawain

324